Evropski parlament
2024-2029

Odbor za zaposlovanje in socialne zadeve
predsednica

9.4.2025

Adrian-Dragoş Benea
predsednik
Odbor za regionalni razvoj
BRUSELJ

Zadeva: Mnenje o možnostih za poenostavitev kohezijskih skladov (2024/2106(INI))

Spoštovani gospod predsednik!

Odbor za zaposlovanje in socialne zadeve je bil v okviru postopka iz naslova zadolžen, da pripravi mnenje in ga predloži vašemu odboru. Odbor je na seji 21. novembra 2024 sklenil poslati mnenje v obliki pisma.

Vprašanje je obravnaval na seji dne 9. aprila 2024. Na tej seji se je odločil, da Odboru za regionalni razvoj kot pristojnemu odboru predloži mnenje, navedeno v nadaljevanju

S spoštovanjem!

Li Andersson

MNENJE

A. ker ima kohezijska politika ključno vlogo pri zmanjševanju socialnih, teritorialnih in ekonomskih razlik; ker so kohezijska politika, evropski strukturni in investicijski skladi ter zlasti Evropski socialni sklad plus (v nadaljnjem besedilu: ESS+) močna orodja za kohezijo med državami članicami, regijami in območji, vključno z mestnimi in podeželskimi območji; ker imajo različne kohezijske politike svoje posebne cilje;

B. ker je namen kohezijske politike izpolniti cilje evropskega stebra socialnih pravic, njegov akcijski načrt in krovne cilje na področju zaposlovanja, usposabljanja in boja proti revščini;

C. ker ESS + podpira in dopolnjuje politike držav članic ter povečuje njihovo vrednost, da se zagotovijo enake možnosti, enak dostop do trga dela, pravični in visokokakovostni delovni pogoji, socialna zaščita in vključevanje, zlasti s poudarkom na kakovostnem in vključujočem izobraževanju in usposabljanju, vseživljenjskem učenju, naložbah v otroke in mlade ter dostopu do osnovnih storitev;

D. ker je ESS+ edini sklad EU, ki je prvenstveno usmerjen v socialne politike ter je v tem edinstven, skupaj z drugo kohezijsko politiko pa je zelo učinkovit in potreben na področju socialnega vključevanja;

E. ker je lahko dostop do kohezijskih sredstev nesorazmerno veliko breme za upravičence, zlasti za majhne organizacije; ker lahko poenostavitev prijavnih postopkov pozitivno vpliva na zmanjšanje tega bremena;

F. ker nedavne krize in zapleteno geopolitično okolje EU pritiskajo na proračun Unije, ki ga je treba ponovno preučiti v smislu kriznega upravljanja in vse večjih potreb po porabi ter spodbujanja novih prednostnih nalog, kot sta konkurenčnost in rast EU; ker ima socialna varnost ključno vlogo pri spodbujanju stabilnosti in splošne varnosti Evrope, zato moramo vlagati v kakovostna delovna mesta, preprečevati brezposelnost mladih, zagotoviti dostojna, trajnostna in cenovno dostopna stanovanja ter odpraviti brezdomstvo in revščino, zlasti revščino otrok; ker pri poenostavitvi obstaja tveganje izgube osredotočenosti in ciljev kohezijske politike, kar bi bilo treba preprečiti;

G. ker so bila kohezijska sredstva v sedanjem okviru večkrat uporabljena za odzivanje na socialne posledice kriz, kot so pandemija covida-19, ruska vojaška agresija proti Ukrajini in nedavne naravne nesreče;

1. poziva k močni in okrepljeni kohezijski politiki, vključno z ločenim ESS+, z znatno večjo javno podporo za instrumente v državah članicah, da bi v naših družbah poskrbeli za ljudi v ranljivem položaju in tiste, ki najbolj potrebujejo pomoč, vlagali v ljudi ter znanja in spretnosti, pomagali ljudem pri izhodu iz revščine in socialne izključenosti ter spodbudili socialne naložbe; zato vztraja, da je treba znatno povečati proračun ESS+ v finančnih sredstvih ESS+ za obdobje 2028–2034;

2. vztraja, da mora biti ESS+ še naprej ključni in primarni instrument, ki države članice, regije, lokalne skupnosti in ljudi podpira pri krepitvi socialne razsežnosti Unije ter pri uresničevanju socialno-ekonomskega razvoja, pri katerem nihče ne bo zapostavljen;

3. poudarja, da mora kohezijska politika obravnavati izzive, kot so digitalizacija in posledice podnebnih sprememb, ter prispevati k njim in se jim prilagajati, hkrati pa obravnavati socialne izzive, kot so vse višji življenjski stroški in plače, ki ne rastejo enako hitro, spodbujati socialno odpornost, zmanjšati neenakosti in zaščititi najranljivejše ljudi; vztraja, da bi moral ESS+ spodbujati dolgoročne naložbe in rast s poudarkom na socialni in teritorialni koheziji, pri tem pa podpirati strukturno preobrazbo po vsej EU in krepiti konvergenco med državami članicami;

4. vztraja, da mora ESS+ še naprej večati navzgor usmerjeno socialno konvergenco, predvsem za najbolj ogrožene, in vlagati v človeški kapital, zaposlovanje, razvoj znanj in spretnosti ter socialno vključevanje, hkrati pa spodbujati podjetništvo in socialne inovacije, podpirati mala in srednja podjetja, vlagati v otroke, obravnavati digitalni in zeleni prehod, demografske izzive in regije, ki so jih prizadele krize;

5. poudarja vlogo kohezijske politike in ESS+ pri podpiranju znanj in spretnosti ter usposabljanj, ki lahko olajšajo iskanje zaposlitve ali prekvalifikacijo in izpopolnjevanje v zvezi z zelenim in digitalnim prehodom; želi spomniti, da lahko pravočasne naložbe v preusposabljanje in izpopolnjevanje delavcev, ki jim grozi izguba zaposlitve, preprečijo, da bi zapadli v revščino;

6. ponovno poudarja, da je kohezijska politika namenjena tistim, ki jo najbolj potrebujejo, kot so revni otroci in ženske, mladi, starejši in invalidi, revni zaposleni, brezdomci in migranti;

7. poudarja, da morajo biti vsi projekti, ki se financirajo v okviru kohezijske politike, v celoti skladni z Direktivo (EU) 2022/2041 o ustreznih minimalnih plačah v Evropski uniji, da bi zagotovili dostojne delovne pogoje in preprečili plačni damping;

8. poziva k posebnim ukrepom v okviru kohezijske politike, da bi zaščitili pravice mobilnih delavcev, vključno s čezmejnimi in sezonskimi delavci, zagotovili poštene delovne pogoje, socialno varnost in zaščito pred izkoriščanjem, zlasti v sektorjih, ki so močno odvisni od začasnih delavcev in delavcev migrantov;

9. vztraja, da razvoj projektov Kohezijskega sklada ne sme prispevati k širjenju prekarnih zaposlitev ali nestandardnih oblik dela, ki ogrožajo pravice delavcev in dolgoročno varnost zaposlitve;

10. poudarja ključno vlogo akterjev socialnega gospodarstva pri ustvarjanju delovnih mest in socialni vključenosti, zlasti v prikrajšanih regijah; ugotavlja, da v Evropi skoraj 14 milijonov ljudi dela v socialnem gospodarstvu in neprofitnem sektorju, kar bi bilo treba dodatno podpreti s kohezijskimi skladi za spodbujanje trajnostnega zaposlovanja in socialne vključenosti; poudarja, da socialna podjetja tesno sodelujejo z lokalnimi organi, kar olajšuje in poenostavlja izvajanje kohezijskih projektov ter zagotavlja, da financiranje učinkovito doseže tiste, ki ga najbolj potrebujejo;

11. opozarja, da je v letu 2023 24,8 % otrok v EU živelo v revščini ali socialni izključenosti oziroma sta jim ti grozili in da se stopnja revščine otrok ponovno povečuje, in je zaskrbljen, da se bo v prihodnjih letih še poslabšala; opozarja na vlogo ESS+ pri podpiranju evropskega jamstva za otroke in boja proti revščini otrok ter drugih kohezijskih skladov, zato so sinergije in znatno povečanje financiranja izjemnega

pomena;

12. poudarja, da je postalo jasno, da izvajanje kohezijskih skladov, vključno z ESS+, pogosto spremljajo nepotrebna upravna bremena ter zapletena ali neučinkovita pravila, zato poziva Komisijo, naj oceni, ali bi lahko postopke prijave naredili dostopnejše;

13. opozarja, da morebitna poenostavitev kohezijskih skladov ne bi smela povzročiti izgube osredotočenosti in ciljev kohezijske politike; v zvezi s tem poudarja, da je ESS+ edini sklad EU, ki je prvenstveno usmerjen v socialne politike ter je v tem edinstven, hkrati pa zelo učinkovit in potreben na področju socialnega vključevanja; poudarja, da lahko revizija ciljev in upravljanja kohezijske politike prepogosto povzroči tudi zaplete in negotovost za upravičence;

14. ponovno poudarja, da je kohezijska politika dolgoročna in trajnostna naložbena politika, ki je strogo povezana z izvajanjem načel evropskega stebra socialnih pravic in njegovega akcijskega načrta; zato nasprotuje vsem težnjam, da bi kohezijsko politiko preoblikovali v „vsezajemajočo“ politiko;

15. opozarja, da poenostavitev ne sme ogroziti načel dobrega upravljanja, javnih naročil in finančnega nadzora, hkrati pa mora zagotavljati izvrševanje socialnih pogojev in pravne države;

16. meni, da je močna kohezijska politika, ki temelji na načelu učinkovitega partnerstva in je prilagojena potrebam in izzivom vsake regije, še vedno najboljši instrument za zmanjšanje regionalnih razlik in pomoč pri navzgor usmerjeni ekonomski in socialni konvergenci; opozarja, da morajo regije ohraniti osrednjo vlogo pri zagotavljanju, da bo načrtovanje programov prek sistema upravljanja na več ravneh ostalo blizu ozemelj in ljudi; zato ponovno poudarja, da je treba zagotoviti, da bodo sredstva kohezijske politike v veliki meri namenjena izvajanju regionalnih programov, ki jih pripravijo regije, so v njihovi lasti in jih neposredno upravljajo;

17. podpira lokalni in na ljudi osredotočen pristop h kohezijski politiki, ki zagotavlja, da sredstva za podporo zaposlovanju in socialni vključenosti učinkovito dosežejo regije in skupnosti, ki jih najbolj potrebujejo; poudarja pomen celostnih teritorialnih naložb in lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, pri odpravljanju razlik v zaposlovanju na različnih ozemljih;

18. je seznanjen z velikimi razlikami v digitalni povezljivosti, znanjih in spretnostih na področju informacijske tehnologije, upravnih zmogljivostih in razpoložljivih virih v regijah EU; poziva k napredku pri digitalnem prehodu in poudarja, da bi poenostavitev postopkov prijave in dostopa do kohezijskih skladov koristila zlasti manj razvitim regijam in zagotovila učinkovitejšo uporabo sredstev;

19. poziva Komisijo in države članice, naj poskrbijo za sodelovanje, obveščanje in posvetovanje s socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe v fazah zasnove, izvajanja, spremljanja in ocenjevanja kohezijskih skladov;

20. poudarja, da so lokalne skupnosti neposredni upravičenci kohezijske politike in morajo biti regionalni in lokalni deležniki neposredno vključeni v njeno oblikovanje;

21. poudarja, kako pomembna so načela deljenega upravljanja, jasnih ciljev in tematske osredotočenosti sklada, in opozarja, da bi bilo treba večino sredstev sklada porabiti čim bolj neposredno za tiste, ki ga uporabljajo, v tesnem sodelovanju z lokalnimi in regionalnimi organi in organizacijami;

22. opozarja tudi, da mora kohezijska politika ostati dolgoročna politika, ki temelji na ciljih iz členov 174 in 175 PDEU; izraža zaskrbljenost, ker se kohezijska politika Unije, tudi kot je to predvideno v okviru ESS+, pogosto uporablja kot orodje za odzivanje na izredne razmere, in poudarja, da ta pristop prinaša tveganje za dolgoročnejše politične in naložbene cilje kohezijske politike ter tveganje, da ljudi, ki jim je kohezijska politika namenjena, ne bo mogoče zadovoljivo doseči;

23. vztraja, da morata ustvarjanje delovnih mest in socialna vključenost ostati prednostni nalogi, pri čemer je treba zagotoviti, da bodo vse regije, zlasti tiste, ki se soočajo s prehodom, izkoristile priložnosti iz kohezijskih skladov;

24. poziva Komisijo, naj zaščiti dodeljena proračunska sredstva kohezijske politike, da jih bo mogoče uporabiti za njegove glavne cilje in upravičence, ter predlaga instrument finančne rezerve, ki bo EU omogočal hitro in prožno odzivanje na socialne in krizne razmere ter dopolnjeval ESS+ in druge kohezijske sklade, ki temeljijo na uspehu evropskega instrumenta za začasno podporo za ublažitev tveganj za brezposelnost v izrednih razmerah (SURE), bodisi kot sistem pozavarovanja EU za primer brezposelnosti bodisi na podlagi Solidarnostnega sklada EU, namenjenega odpravi škode, ki so jo povzročile naravne nesreče, zlasti tiste, ki so nastale zaradi podnebnih sprememb, ali izredne razmere v javnem zdravju; jo poziva, naj zagotovi zadostna sredstva glede na povečano tveganje v zvezi s temi vprašanji;

25. poziva, naj pravila, ki urejajo kohezijsko politiko, omogočajo, da se javna sredstva dodelijo le delodajalcem in organizacijam, ki spoštujejo pravice delavcev in veljavna pravila o delovnih pogojih; nadalje poziva k učinkovitejšemu socialnemu pogojevanju v pravilih o javnih naročilih in koncesijah.

PRILOGA: SUBJEKTI ALI OSEBE, OD KATERIH JE PRIPRAVLJAVKA MNENJA PREJELA PRISPEVKE

Pripravljavka mnenja kot izključno pristojna izjavlja, da ni prejela nobenih prispevkov od subjektov ali oseb, ki bi jih bilo treba navesti v tej prilogi v smislu člena 8 Priloge I Poslovnika.